

A-klinikkasäätiö – täydentävä lausunto Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

5.3.2026

HE 131/2025 vp / StV – alkoholijuomien etämyynti ja toimittaminen

A-klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta täydentää 18.11.2025 antamaansa lausuntoa julkistettujen EU-asiakirjojen perusteella. Säätiö viittaa aiempaan lausuntoonsa esityksen kansanterveydellisistä riskeistä, valvonnan toteutettavuudesta sekä siitä, että ratkaisu uhkaa heikentää vähittäismyyntimonopolin kansanterveydellistä tehtävää.

Julkistettu EU-aineisto muuttaa valiokunnan harkinnan lähtökohtaa

Julkistettuihin asiakirjoihin sisältyy Euroopan komission (DG GROW) muistio 16.11.2022 pidetystä kokouksesta (EU Pilot EUP (2021)9837). Muistiossa kuvataan etenemissuunta, jossa yli 5,5 tilavuusprosentin alkoholijuomien etämyynti olisi kielletty ja varattu monopolille. Muistiossa todetaan lisäksi, että komission yksiköt ilmaisivat tyytyväisyytensä ehdotuksen suuntaan ja valmiutensa jatkaa yhteistyötä tasapainoisen ratkaisun löytämiseksi.

Muistiossa kuvataan myös, että tavoitteena on ollut vähentää etämyyntiin ja etäostoon liittyvää oikeudellista ja käytännöllistä epävarmuutta (määrittelyjen ja soveltamisen selkeyttäminen).

Asiakirjoista käy lisäksi ilmi, että EU Pilot -tarkastelu on kytketty tavaroiden vapaan liikkuvuuden arviointiin (SEUT 34 ja 36)

Edellä kuvattu EU-muistio osoittaa, että komission kanssa on ollut käsittelyssä ratkaisu, jossa monopolin ydinalaa suojataan vahvuusrajalla ja jossa komissio on pitänyt etenemissuuntaa myönteisenä neuvottelupohjana. Valiokunnan ei siksi tule hyväksyä ratkaisua, joka tosiasiallisesti kasvattaa alkoholin saatavuutta ja heikentää vähittäismyyntimonopolin kansanterveydellistä perustehtävää, jos samalla on ollut dokumentoidusti olemassa vaihtoehtoinen suunta, jossa vahvemman alkoholin etämyynti sidotaan monopoliin.

Valiokunnan tulee edellyttää esitykseen muutoksia

A-klinikkasäätiö esittää, että valiokunnan tulee edellyttää esitykseen muutoksia, jotka turvaavat kansanterveysperustaisen järjestelmän johdonmukaisuuden ja poistavat rajat ylittävän etämyynnin rakenteellisen etulyöntiaseman.

1. Rajat ylittävä etämyynti on rajattava samoihin vahvuusrajoihin kuin kotimaisille vähittäismyyntiluvan haltijoille (enintään 8,0 % käymisteitse valmistetut ja 5,5 % muut), ja tätä vahvemmat tuotteet on säilytettävä vähittäismyyntimonopolin piirissä.
2. Yhdenmukaisuus ei saa tarkoittaa kotimaisen saatavuuden laajentamista. Säätiön esitys yhdenmukaisista rajoista tarkoittaa rajat ylittävän etämyynnin rajaamista kotimaisen kansanterveysperustaisen järjestelmän reunaehtojen mukaiseksi – ei kotimaisen etämyynnin/toimitusmyynnin laajentamista. Julkistettu EU-muistio osoittaa, että yhdenmukaisuus on mahdollista toteuttaa ensisijaisesti rajoittamalla rajat ylittävää etämyyntiä ja suojaamalla monopolin ydinalaa vahvuusrajalla (yli 5,5 %).
3. Vahva tunnistautuminen palautettava.

4. Seuraamusmaksun enimmäismäärän on oltava tosiasiallisesti ohjaava ja toiminnan kokoluokkaan nähden vaikuttava; säätiö on aiemmin todennut, ettei 1000 euron enimmäistaso turvaa ohjausvaikutusta.
5. Verovalvonnan toteutettavuus ja viranomaisresurssit on varmistettava. Säätiö on aiemmin tuonut esiin verojen perintään ja ilmoituskäytäntöihin liittyvää epävarmuutta sekä valvonnan mittakaavan kasvun kotiinkuljetuksen laajentuessa.

Yhteenveto

Julkistetut EU-asiakirjat tuovat valiokunnan käyttöön olennaisen tosiseikan: komission kanssa on ollut käsittelyssä ratkaisu, jossa yli 5,5 % alkoholijuomien etämyynti varataan monopolille, ja komissio on pitänyt tätä etenemissuuntaa myönteisenä neuvottelupohjana. Valiokunnan tulee käyttää tätä liikkumavaraa kansanterveysperustaisesti ja varmistaa, että rajat ylittävän etämyynnin rajat rakennetaan johdonmukaisiksi kotimaisen järjestelmän kanssa ilman, että alkoholin saatavuus kasvaa tai monopolin kansanterveydellinen tehtävä heikkenee.

Lähteet

1. Euroopan komissio (DG GROW): "NOTE FOR THE FILE – Meeting of 16 November 2022 ... EUP(2021)9837" (päiväys 19.12.2022). Erityisesti kohta "Distance selling ... above 5.5% would be prohibited (reserved to the monopoly)" sekä komission toteamus tyytyväisyydestä; lisäksi "Next steps" (ennakkoarvio ennen TRIS-notifiointia). s. 86–88.
2. Euroopan komission EU Pilot -tarkastelun tapauskuvaus (EUP(2021)9837): kuvaus siitä, miten järjestelyä tarkastellaan tavaroiden vapaan liikkuvuuden (SEUT 34 ja 36) näkökulmasta ja mitä tulkintaongelmia on tunnistettu. s. 84–86.
3. A-klinikkasäätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi), 18.11.2025. Erityisesti kohdat: esityksen haitallisuus ja monopolin kansanterveydellinen tehtävä, epätasapaino ulkomaisten ja kotimaisten myyjien välillä, 8,0 % / 5,5 % -linja, vahva tunnistautuminen, seuraamusmaksun riittämättömyys, valvonta- ja verovalvontaresurssit.